

Svetovna konferenca BirdLife Durban 2004 // Tomaž Jančar

1: Pogled na dvorano z udeleženci.
foto: Tomaž Jančar

2: Palestinska stojnica na Sejmu partnerstva.
foto: Tomaž Jančar

Vsakih 5 let se partnerstvo Birdlife, ta velika družina nevladnih organizacij za varstvo ptic z vsega sveta, zbere na Svetovni konferenci. Letos marca smo se zbrali v južnoafriškem obmorskem mestu Durban, ki premore največji konferenčni center črne celine.

Kot delegat DOPPSa sem se iz Slovenije konference udeležil le pisec teh vrstic. Sicer pa se nas je zbralo blizu 350 delegatov in sodelavcev z vseh celin sveta.

Konferenca je imela dva dela. V prvem tridnevem delu z naslovom »Svetovna varstvena konferenca« je bila predstavljena množica strokovnih referatov in predstavitev z vseh področij varstva ptic. Sledil je enodnevni odmor, ki je bil namenjen neformalnemu druženju udeležencev. Tega dne so organizatorji pripravili serijo slikovitih ornitološko-naravovarstvenih izletov v okolici Durbanu. Drugi del z naslovom »Globalna skupščina partnerstva« je bil namenjen volitvam, predstavitev delovanja partnerstva in raznih projektov, razmislekom o prihodnjem delu in sprejemanju programa dela za naslednjo petletko.

Za pridobivanje znanja je bila posebej dragocena velika množina delavnic z vseh področij delovanja partnerstva. Vedno je vzporedno teklo 6 ali 7 različnih delavnic. S tem so organizatorji dosegli primerno majhne delovne skupine za učinkovito delo in široko izbiro tem. Prav zadnji dan konference sem imel v sklopu delavnice »Podjetja, biodiverzitet in ptice« predavanje o dolgoletnem sodelovanju DOPPSa z družbo Mobitel. Predavanje je med udeleženci vzbudilo veliko zanimanje.

Med najzanimivejše dogodke konference prav gotovo sodi »Semenj partnerstva«. Gre za prireditev, ko na stojnicah partnerske organizacije predstavijo svoje delo. V veliki dvorani se je gnetlo več kot 100 stojnic, na njih pa je bila razstavljena neverjetna zbirka publikacij, zgibank, knjig in plakatov s celega sveta.

Na konferenci so predstavili tudi vrsto novih publikacij. Strokovno najpomembnejša je bila prenovljena izdaja dela »Ogrožene ptice sveta 2004«. Prejšnja izdaja, ki je izšla leta 2000 v obliki velike debele knjige, je bila verjetno zadnja v knjižni obliki. Najnovejša izdaja je izšla na zgoščenki, ki prinaša kar za 24.000 strani informacij o vseh vrstah ptic sveta, podrobneje pa o prek 1100 globalno ogroženih vrstah ptic.

Za nas je po svoje pomemben izid predstavitvene brošure partnerstva BirdLife, saj naslovnico krasi zmagovalna fotografija z lanskega fotonatečaja Svoboden kot ptica, ki ga tradicionalno organizira DOPPS skupaj z družbo Mobitel.

Gostitelji so bili posebej veseli predstavitve izida prvega priročnika za določanje ptic v zuluščini. Durban je namreč glavno mesto province KwaZulu Natal, kjer so Zuluji večinsko prebivalstvo.

Ena pomembnejših nalog konference so bile volitve organov partnerstva. Za nas so bile najzanimivejše volitve evropskih organov. Za predsednico evropskega dela BirdLife je bila izvoljena Johana Winkelman iz Nizozemske. V evropski komite (upravni odbor) pa so bili izvoljeni: Jan Ejlsted iz Danske, Alejandro Sanchez iz Španije, Thomas Tennhardt iz Nemčije, Aleksander Vinčevski iz Belorusije in Mika Asikainen s Finske.

Udeležba na takšni konferenci je izjemna izkušnja, saj gre za gigantsko prireditev v vseh pogledih. Škoda edinole, da se je zaradi precejšnjih stroškov ni moglo udeležiti več sodelavcev DOPPSa, saj so priložnosti za učenje in spoznavanje novih dragocenih stikov neizmerne. ●

VI. mednarodni popis belih štokrelj //Damijan Denac

V letih 2004/05 bo potekal šesti mednarodni popis belih štokrelj po vsem območju njihove razširjenosti. Gre za akcijo, ki poteka vsakih deset let. Doslej je bilo opravljenih pet mednarodnih popisov, in sicer v letih 1934, 1958, 1974, 1984 in 1994/95. Idejni oče in prvi njihov koordinator je bil žal že pokojni prof. dr Ernst Schüz, predani raziskovalec bele štokrelje iz Nemčije. Na začetku so bili nekateri popisi nepopolni, iz nekaterih držav pa so bile na voljo le grobe ocene. Ne glede na to zbrani podatki omogočajo pregled nad dolgoročnim dogajanjem v celotni populaciji.

Slovenija je v okviru omenjenih mednarodnih popisov sodelovala leta 1984, takrat je štetje koordiniral Matjaž Jež. Pred tem sta bila v Sloveniji opravljena dva popisa. Leta 1979 ga je prav tako opravil Matjaž Jež, leta 1964 pa Mirko Šuštaršič. Vsi trije so potekali v koordinaciji Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor.

Pri petem mednarodnem štetju leta 1994 Slovenije žal ni bilo med 32 državami, ki so popisale populacije štokrelj na svojih ozemljih. A vendar smo kmalu zatem, leta 1999, med akcijo »Bela štokrelja - ptica leta 1999« opravili popis po mednarodnih merilih, ki omogočajo primerljivost podatkov. Nadaljevali smo z vsakoletnim štetjem, in takšen je naš namen tudi v prihodnje. Vzpostavili smo monitoring in se s tem postavili ob bok državam, ki populacijsko dogajanje bele štokrelje na nacionalni ravni spremljajo vsako leto. Letošnji mednarodni census nas tako ne spravlja v zadrego, nanj smo dobro pripravljeni in ga nestršno pričakujemo. 6. mednarodni popis sicer koordinirata NABU – Naturschutzbund Deutschland (BirdLife Nemčija) in zveza BirdLife International. Od 48 držav iz Evrope, Severne Afrike, Bliznjega vzhoda in Centralne Azije, kjer gnezdi štokrelja, se jih je prijavilo že 38, kar je nedvomno tudi odsev popularnosti te ptice. Leto 2005 je dodatno namenjeno državam, kjer iz logističnih razlogov popisa ni mogoče opraviti v enem letu. Slovenija pa mednje ne sodi. Koordinatorji pripravljajo posebno spletno stran www.whitestork2004.net, kjer bodo objavljali novice o poteku štetja. Rezultati bodo kasneje objavljeni v posebnem zborniku, tudi ta bo dostopen na internetu.

V Sloveniji bomo večino populacije popisali v okviru mladinskega ornitološkega tabora »Ptuj 2004«. Predvsem zaradi odkrivanja novih, doslej še neznanih gnezdv vas prijazno prosimo, da nam posredujete tudi lastne podatke o štokreljinih gnezdih. Pokličite nas na telefon 01/4265 875 ali pišite koordinatorju štetja za Slovenijo na naslov damiijan.denac@dopps-drustvo.si. Podrobnosti o popisu in napotke za popisovanje boste našli na spletni strani DOPPS, www.ptice.org. Priručna hvala! ●

»Slovenska ornitologija med znanostjo in aplikacijo« – Kongres ornitologov Slovenije ob 25. obletnici DOPPS //Borut Rubinič

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije bo decembra letos praznovalo visok jubilej. V želji počastitve 25-letnega obstoja in uspešnega delovanja društva Vam veselo sporočamo, da ob tej priložnosti organiziramo svečanost, ki bo popestrena s Kongresom ornitologov Slovenije. Na kongresu bodo v obliki kratkih predavanj in plakatov predstavljene najpomembnejše ugotovitve slovenskih ornitologov in kolegov iz tujine. Prireditve bo obenem tudi primerna priložnost, da se vprašamo kaj smo do sedaj na področju ornitologije naredili, kaj bi radi še dosegli in kaj od obojega je pomembnejše: znanost ali varstvo narave.

Prireditve bo v Grand Hotelu Union v Ljubljani, v soboto, 4. decembra 2004.

Obenem Vas vljudno vabimo k pripravi kongresnih prispevkov.

Kongresni prispevki bodo razdeljeni na dva vsebinska sklopa: (1) Varstvo ptic in narave ter (2) Bazične raziskave v ornitologiji. Zaželeni so vsi prispevki, ki obravnavajo izvirno ornitološko delo s katerega koli področja ornitologije in varstva ptic / narave. Avtorji jih lahko predstavijo v obliki predavanja ali posterja. Prispevki bodo objavljeni v reviji *Acrocephalus* kot kratki članki. Navodila za obliko prispevkov so objavljena v Navodilih za avtorje na predzadnji strani revije *Acrocephalus*.

Predavanja bodo časovno omejena na 15 minut, ki jim bo sledilo pet minut za razpravo. Predavateljem bodo na voljo grafoskop, diaprojektor in oprema za računalniško predstavitev (npr. Power Point).

Poziv k oddaji kongresnih prispevkov bo objavljen obenem s podrobnostmi kongresa, urnikom prireditve in prijavnim formularjem za oddajo kongresnih prispevkov na domači strani DOPPS-a in v naslednji številki revije *Acrocephalus*.

Za vse dodatne informacije se obrnite na elektronski poštni naslov: borut.rubinic@dopps-drustvo.si in na telefonski številki: +386 1 426 58 75, 426 58 76, oziroma faks: +386 1 425 11 81.

1: Včasih je pri preštevanju štokreljinih mladičev potrebna tudi iznajdljivost. foto: Tilen Basle

2: Zbrani podatki imajo neposredno naravovarstveno vrednost. Popisana gnezda, ki se dotikajo električnih žic, je treba dvigniti na primerne podstavke, kakršnega vidimo na posnetku. Treba pa bi bilo tudi izolirati žice v neposredni bližini gnezdv! foto: Borut Štumberger

Poleteli so

//Tatjana Koren

1: Na naravoslovnih dnevih je mlade najpomembneje navdušiti. Ob prijetnih doživetjih in občutkih bodo mimogrede sprejeli vrednote varstva narave za svoje.

foto: Tatjana Koren

2: Aleš Tomažič (levo) in Matjaž Premzl (desno) sta kot mlada ornitologa med letoma 1996 in 2001 izdelala kar pet raziskovalnih nalog in jih predstavila na Srečanjih mladih ornitologov Slovenije.

foto: Jakob Smole

V reviji o pticah bi verjetno vsak najprej pomislil na speljane ptičje mladiče. Pa ni tako. Govorila bom o svojih učencih. Moja poklicna pot je bližje koncu kot začetku, tako da sem kot biologinja sodelovala z mnogimi posamezniki in društvi: z lovci, ribiči, gozdarji, ornitologi. Prav z ornitologi me vežejo najtesnejše vezi in najlepši spomini.

Kako smo začeli

Petnajst let je že od tega, ko se je Andrej Bibič, ki je bil moj učenec in že v osnovni šoli navdušen ornitolog, kot študent vrnil na šolo v vlogi predavatelja. S svojo strokovno in prijetno predstavitvijo je navdušil tako otroke kot mene. Tedaj smo začeli... Prvič smo šli na teren na Ptujsko jezero in polja ob njem. Andrej nas je čakal s srednješolcema Damijanom Denacem in Luko Božičem, Jakob Smole pa se je pripeljal z istim avtobusom kot mi, oprtan s teleskopom in dvakrat večjim nahrbtnikom, kot je bil on sam, saj je bil tedaj šele šestošolec. Andrej je kmalu zaključil s študijem in znanje dopolnjeval v tujini, mi pa smo nadaljevali z Luko, Damijanom in Jakobom. In tako je bilo nekaj let, v vseh letnih časih. V zgodnjih jutranjih urah smo se z vlakom vozili do ormoških bazenov, z avtobusom do Ptujskega jezera, na Medvedce, Mariborski otok, Bresterniško jezero, Studenški gozd, Račke ribnike, Mursko šumo in velikokrat na akumulacijo v Melju, ki je le nekaj sto metrov oddaljena od naše osnovne šole Tone-ta Čufarja v Mariboru. Otroci so bili na terenih vsi po vrsti navdušeni, eni so z opazovanji vztrajali, drugi so se menjavali. Prav v teh letih je ponovno oživelo delovanje Štajerske sekcije DOPPS, tako da smo se poleg izletov udeleževali tudi predavanj, ki potekajo vsako prvo sredo v mesecu na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Nikoli ne bom pozabila, kako potrpežljivo so tedaj še zelo mladi in s pedagoškim delom neizkušeni fantje prenašali svoje izjemno znanje in navdušenje na vse učence v skupini. Tudi kadar so bili otroci nemirni, preveč razigrani in glasni ali če so hoteli prepogost počitek, so jim prijateljsko svetovali in ponavljali že povedano. Pa tega, kako so prav na vsak teren prišli s

teleskopi in priročniki ter ob slikah razlagali posebnosti in odgovarjali na vprašanja.

Raziskovalne naloge

Z raziskovalnim delom smo začeli z Janjo Detiček, Zdravkom Tišmo, Majo Šenveter in Mihom Vrčkom. Kmalu sta se pridružila še Aleš Tomažič in Matjaž Premzl, kasneje pa še David Vujinovič, Tom Strojnik in Simon Komar. Popisovali smo ptice na akumulacijskem jezeru v Melju, lastovke v Zrkovcih, ptice v Brezju in kasneje v Zrkovcih, detle na Pobrežju, v Zrkovcih in na Brezju, pa ptice na akumulacijskem jezeru Komarnik pri Lenartu.

Ornitološko raziskovalno delo ima svoje posebnosti. Na teren moraš v rednih časovnih razmikih in ne kadar se ti zahoče ali pa imaš slučajno čas, na terenu je treba biti tudi ob pravi uri. Vse to pa so zmogli učenci poleg vseh učnih obveznostih s svojim navdušenjem, zagnanostjo, predvsem pa z ljubeznijo do ptic.

Nato je bilo treba podatke sistematično urediti in napisati dobro nalogo po vseh metodoloških načelih. To nikoli ni bilo lahko delo, zato sem se velikokrat zdela otrokom »tečna učiteljica«, ker zlepa nisem bila zadovoljna z izdelkom, ki je bil zanje že povsem »v redu«. Za pisanje naloge sta pri učencih velikokrat bolj kot za terensko delo potrebna napor in motivacija. Vsako pisanje katerekoli naloge zahteva določen napor, in naravoslovno pisanje ni nobena izjema. Kvečjemu obratno. Že terenski zapiski morajo biti narejeni natančno in pregledno, isto pa velja tudi za zapisovanje v ornitološki dnevnik, kamor zapišemo poleg vrst in števil še vse druge posebnosti s terena. Vse naloge smo pisali pri nas doma, ob veliki kuhinjski mizi. Mogoče bo kdo oporekal, češ razred je primernejši. Ob naši mizi res ni bilo tako togo, strogo šolsko, učinek pa je bil boljši kot v razredu. Pri vsem smo se nasmejali, otroci so se tudi strokovno skregali, pa najedli in spet trdo in nekaj ur pošteno delali. Z raziskovalnimi nalogami smo se udeležili srečanj za Mlade raziskovalce mesta Maribor, Srečanj mladih ornitologov Slovenije in državnih tekmovanj mladih raziskovalcev.

V vzgoji in izobraževanju delam že veliko let in vem, da so znanje, navade in spretnosti učencev »naložba na dolgi rok«. Z veliko gotovostjo trdim, da bodo ti mladi raziskovalci vse življenje dobri opazovalci in ljubitelji ptic. Z veseljem lahko zapišem, da smo se z vsemi nalogami tudi odlično odrezali.

Dobivali smo nagrade in dosegali prva mesta, vendar ima prav ta del tudi neprijetne strani, na primer tekmovalnost, ki je pravo nasprotje prijetnim doživetjem s terena.

Moja razmišljanja in izkušnje

Naloga mentorja ni omejena le na poznavanje problema in podatkov, v mojem primeru poznavanja ptic, marveč je širša. Prva in najpomembnejša je »pridobitev za stvar«, da ti uspe otroka navdušiti za teren, nato pa ga usmerjaš, vzpodbujaš, ga spremljaš na čimveč terenov, narediš nekaj posnetkov za vzpodbudo in razvedrilo. Priznam, ni bilo vedno lahko in lepo. Ob telesnih naporih, ki spremljajo terensko delo, ko si izpostavljen vetru, vlagi, vročini in mrazu, ledu in snegu, smo skupaj z učenci prebrodili tudi vsa običajna obdobja in dogodke v razvoju otrok od 11. do 15. leta. Od otroškega čebljanja, trme, upornosti, hahljanja, jezikanja, odkritega kritiziranja, gledanja izpod oči, pa do dolge hoje molče, spoštljivega umikanja vej, ki bi me lahko oplazile, do odobravanja in navdušenja. Ko so malo odrasli, pa so me »mučili«, saj niso hoteli po ves dan nič jesti, ker »pravi ornitologi« na terenu ne jedo, v žepih imajo le beležnice in priročnike o pticah... In kot učitelj moraš vse to znati blažiti, miriti in prenesti.

Res je, da je za vsakega človeka ob službi, tudi za učitelja, vse, kar je zunaj »opisa del in nalog«, naporno, vendar je prav ta del za učence in učitelje najlepši. Otroci se ob dodatnem delu niso samo strokovno kalili, dozorevali so tudi osebnostno. To pa je najpomembnejše od vsega. Proces pa poteka tudi v obratni smeri. Prav vsaki generaciji osmošolcev ob slovesu rečem, da sem se ogromno naučila od njih. Otroke moraš najprej imeti rad, jih razumeti, jim stati ob strani. Mislim, da ima vsak otrok, ki se odloči za terensko delo in je pripravljen zgodaj vstati ter se spopasti z vsemi težavami na terenu, veliko mero vztrajnosti in potrpežljivosti. Ne glede na starostno razliko pa se mi zdi za delo pomemben tudi skupen interes, ki zbližuje.

Dobrih sedem let je od tedaj, ko smo popisovali lastovke v Zrkovcih, ko me je Matjaž takoj po prihodu z dopusta klical, ali pridem pogledat drugi zarod. Kako toplo mi je bilo pri dušinjega, petošolca, je skrbelo, ko bi marsikdo od odraslih zamahnil z roko, češ, saj je vse isto. Takoj naslednje jutro sem bila tam, Matjaž pa me je bos in v kratkih hlačah čakal sredi Zrkovcev. Pa drug dogodek. Nedelja popoldan in obupan Tomov klic po mobitelu. Z ranjenim galebom v rokah me je klical, kaj naj naredi s ptico. Bila je zima, zato sem ga morala najprej

prepričati, naj ne teče več po kanalu ob Dravi, ker bi mu lahko zdrsnilo, šele nato sva se v miru o vsem pogovorila. Poseben dogodek zame je vsakoletno zimsko štetje ptic. Zelo težak, dolg, a zame najlepši je zimski popis od Starš do akumulacije v Melju, dolg 12 km. Ob svitu začnemo, v mraku končujemo. Vmes pa premagujemo globoki sneg in se spotikamo ob skritih vejah. Lepo je, ko se samo s pogledi razumemo in vsi vemo, da moramo biti pri dostopu previdni, da ne splašimo jate; da si moramo delo razdeliti, ko gre za čas in bi ptice odletele. Prijeten je občutek, ko je vedno nekdo v skupini, ki poskrbi za zadnjega, ki je trenutno zaostal. Prav ta povezanost, tovarištvo, nesebičnost, skupno veselje, ko nekdo odkrije redko ptico ali drugo posebnost, mi je pri ornitologih najbolj všeč. Ne poznam veliko delovnih skupin, ki bi delovale na tak način. Podoben občutek zaveje tudi vsako sredo, po vsakem predavanju v Mariboru. Nihče takoj ne vstane, loputa s stoli in beži iz predavalnice. Obsedimo in se še dolgo sproščeno pogovarjamo o predavanju ali o drugi aktualni temi.

Danes so to mladeniči, na katere bi bil ponosen vsak učitelj. Po vsem, kar vedo o pticah, jih mirno lahko postavim ob bok znanim slovenskim ornitologom. Ponosna sem nanje, čeprav vem, da njihovega znanja ne bom nikoli dosegla. Pa nič zato, saj pravijo, da vsakega dobrega učitelja učenci presežejo. Morda bi teh vrstic nikoli ne napisala, če lansko leto Damijan, ki je prevzel uredništvo Sveta ptic, v uvodniku ne bi bil zapisal, »da je prav vsak izmed nas za nekaj poklican in lahko to delo tudi dobro opravi«. Tedaj sem se nad napisanim zamislila in si rekla: Pa saj to je to, kar sama že tako dolgo počnem pri svojem delu z učenci.

Ko bom imela več časa in poklicno ne bom več skrbela za mladino, bom še vedno redno hodila na teren, še vedno sedela v klopih Pedagoške fakultete, poslušala in se učila. Tedaj bom nadoknadila vse zamujeno in bom tudi sama po oglašanju prepoznala vse ptice. Že zato, ker bom morda nekoč navduševala tudi svoje vnuke.

Čeprav so se naše poti razšle in je polovica skupine že na odgovornih delovnih mestih na DOPPS, drugi pa nadaljujejo v srednjih šolah ali pa so pred odločitvijo o študiju, sta tu že Matjaž Kerček in Dejan Bordjan, ki spremljata nove skupine na teren, kadar le moreta.

In vse se začinja znova. ●

3: Simon Komar (levo), David Vučnovič (sredina) in Tom Strojnik (desno) so z raziskovalno nalogo Ptice, zimski gostje na akumulaciji Melje in stari strugi reke Drave na III. srečanju mladih raziskovalcev – osnovnošolcev Slovenije prejeli zlato priznanje. foto: Tatjana Koren

4: Na tradicionalnem zimskem štetju vodnih ptic se vsako leto učimo drug od drugega. Zares se začnemo učiti šele, ko učimo mi sami. foto: Tatjana Koren